

Sosyo-Kültürel Bütünleşme ve Türkiye'de Bölücülük

İbrahim ARSLANOĞLU

Sanayileşme, nüfus artışı ve yabancı ülkelerin tahriki gibi sebeplerle günümüz toplumlarında sosyo-kültürel bütünleşme en önemli problemlerden birisi haline gelmiştir.

Gelişme ve batılılaşma sürecinde bulunan ülkelerde entegrasyon (bütünleşme) ve dezintegrasyon (çözülme) konuları büyük bir dikkatle ele alınmaya muhtaçtır. Türkiye'de gelişmekte olan bir ülke olduğu için bütünleşme konusu yaşamsal bir önem arz etmektedir.

Olayların tarihsel seyri bölümünde kısaca üzerinde durulduğu gibi, Batılı ülkelere baxları, Türkiye'yi parçalamak için yapay bir Kült Devleti kurduurma çabası göstermişlerdir.

Sosyo-Kültürel Bütünleşme ve Çözülme

İntegrasyon, Latince İntegre (eksikliği tamamlama, ilâve) kökünden gelmektedir. İntegrasyon, dağılan bir bütünün parçalarının yeniden birleştirilmesi ve bir merkezde toplanması demektir. Bu kelime II. Dünya Savaşı'ndan sonra sosyal, siyasal, hukuksal, kültür, iskan ve daha birçok alanlarda kullanılmaya başlandı(1).

Bütünleşme kelimesi, çoğu zaman "dayanışma", "birlik", "denge" ve "düzén" kelimeleriyle aynı anlamda kullanılmıştır. Bütün bu kelimeler veya terimler ancak sosyo-kültürel olayların statik yönü ile birlikte dinamik yönü de içine aldığı takdirde

sosyolog için bir anlam ifade eder(2).

Bütünleşme terimi, çoğu zaman sosyalleşme ve kültürleşme gibi sosyal süreçlerin söz konusu olduğunu gösterir. Örneğin köyden şehre göçen köylü veya bir ülkeden diğerine göç eden göçmen, çevrenin davranış modellerini benimsediği ve önce kendisine yabancı olan kimselerle sosyal ilişkilerini geliştirdiği zaman, sosyo-kültürel bütünleşme sürecinden geçmiş olur(3).

Zamanımızda ferdin istekleri ile toplumun istekleri arasında her zaman uyum yoktur. Bunun için çağımız toplumlarında fertler, gruplar, sınıflar ve milletler arasında rekâbetler ve ihtilâflar vardır. Bundan ötürü çözülme hali günümüzün bütün toplumlarını karakterize eder(4).

Ortaçağın değişmeyen sosyal yapısı, sosyal bütünleşmeye imkân veriyordu. Halbuki 20. yüzyıl hızla değişme çağıdır. Maddî kültür baş döndürücü bir hızla değişirken, mânevi kültürdeki değişimler daha yavaş olmaktadır. Yani fikirlerin ve ortak değer hükümlerinin değişmesi kolay olmamaktadır. Buna sosyolojide kültürel gecikme denir(5).

Kültürel gecikme, önemli bir çözülme olayıdır. Çünkü, sosyal değerler toplumsal bütünleşmenin özünü teşkil eder. Bunlar toplumun fertlerini, sınıflarını ve kurumlarını birleştirmekte rol oynamaktadırlar. Bu değerler, sarsıntıya uğradığı zaman toplumda çözülme hâli baş gösterir(6).

Kültür ve toplumu aynı ayn inceleme ancak soyut planda mümkündür. Kültür ve toplum bir-

* Yrd.Doç.Dr. İbrahim Arslanoğlu, G.Ü. Gazi Eğitim Fak. Öğ. Üy.

birinden ayrılmayan şeylerdir. Bundan dolayı bu ikisi arasında asgari bir bütünleşme söz konusudur. Kültür ve toplum birbirinden ayrılmadıkları halde, bütünleşmede birbirleriyle eşit etkiye sahip değillerdir. Örneğin bir polis devletinde, yan-bağımsız kişilerden meydana gelen bir yığın, bütünleşmiş bir düzen görünüşüne sahip olabilir, fakat gerçek bir sosyo-kültürel dayanışma göstermez. Başka bir deyimle, toplumun anlamlı bütünleşmesi daha çok kültürel bütünleşmesine bağlıdır. Kültür, toplumu harekete geçirir ve insanların toplum içindeki davranışları da, kültür anlamına gelir(3).

Kültürel bütünleşmenin yokluğu, bunun derecesine göre toplumu karışıklık içine sokar. Bütünleşme olmayınca, toplumdaki kişiler, sosyal modelleri ve sosyal rolleri doğru olarak yerine getiremezler ve toplum ahenkleşemez, hatta birbirine düşman parçalara ayrılabilir(3).

Kültürle toplumun arzettiği bağlantı o kadar sıkıdır ki, kültürü tamamen bozulmuş, bütünlüğünü kaybetmiş bir toplum, sosyal bütünlüğünü de koruyamaz. Toplum biyolojik fertlerin toplamı değildir, belli değerlerde anlaşılan belli duygu ve düşüncelerde ortak olan, belli amaçlarda birleşen sosyal kişiliklerin birleşimidir. Bunları kaldırırsak ortada toplum kalmaz. Sosyo-kültürel bütünlük, toplumların varlık ve sağlık şartıdır(5).

Bir toplumun üyelerinin kendi kültürlerini tercih etmeleri, kültürlerini üstün görmeleri grup içinde sosyal kontrolü kuvvetlendirir. Nasıl ki, bir kişinin kendisine saygısı, kişiliğinin belirmesinde etkili bir faktörse, kendi grubunun kültürüne karşı olan duygusu da birleştirici bir faktördür(4).

Sosyal bütünleşme, toplumdaki insanların aynı kalıptan çıkmış gibi, tam bir benzerliğin sonucu değildir. Bütünleşme, bir ayniyat veya ben-

zerlik işinden çok, bir yapı ve fanksiyon işidir. Bütünleşme tam olmasaydı, o zaman toplumlarda ne bir değişme ve ne de ilerleme olurdu. Halbuki, sosyo-kültürel ilerleme kaçınılmaz bir şey olduğu gibi, sosyo-kültürel değişme de daima mevcut bir fenomendir(3).

Gerçek hayattaki durum, mutlak bütünleşme ile çözülme arasındaki derecelenmeden ibârettir. Bu sebeple bütünleşmeden bahsederken, mutlak anlamdaki bütünleşmeden çok, buna yönelmenin faydalarını düşünmek gerekir(11).

Bir toplumda yaşayan fertlerin kişisel görüşleri, dünya ve hayat görüşleri ve anlayışları aynı kültürün etkisi altında bulunuyorsa, o toplumda kültürel bütünleşme gücü vardır(5).

Sosyal bütünleşme, toplum içindeki yalnız esas grubun değil, fakat aynı zamanda alt-grupların da başarılı bir işbirliği yapmaya elverişli olmalarıyla ilgilidir. Bütünleşmiş toplum içinde okul, aile ocağı, oyun alanı, çocuğu birbirine ters yönlere kendine çekemez. Büro, işyeri ve dini ve siyasi topluluklar, olgun yaştaki insanın ilgi ve bağlılığını kendisine çekmek hususunda birbiriyle yarışıp mücadele edemez. Eğer toplum bütünleşmişse alt gruplar da toplumla ahenkleşmiş durumdadır(3).

Milli seviyede kültürel bütünleşmenin başarılı olmasının işaretleri şunlardır(11):

- a) Milli bir toplumda en büyük grubundan en küçük grubuna kadar hepsi, sosyal normlara yüksek derecede uyarlar.
- b) Bu gruplara dahil olan fertler de ortak normlara uyarlar.

İnsanların çoğunluğu kendiliklerinden ortak değerlere uyarlar. Ortak değerler üzerinde anlaşma, bütün normlar üzerinde topyekün bir anlaşmayı gerektirmez. Bir toplumun üyeleri arasında geniş bir hareket çeşitliliği

vardır, ancak yine de, o ideal modellere ortak katılma vardır. Bu modellerden birçoğu kapalı olarak "sadakat", "demokrasi", "kardeşlik", "ilerleme", "özgürlük" terimleriyle formüle edilebilir. Bunlar insanların üzerinde anlaşılan genel fikirleri beslerler ve sosyo-kültürel bütünleşmenin başlıca faktörü olarak ortaya çıkarlar(3).

Gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülkelerle ne kadar ilişki içinde bulunursa bulunsun, buna bağlı olarak kültürel değişme ne kadar hızlandırılırsa hızlandırılınsın, her toplumun bir kimliği vardır. Bunun için her toplum kendi sosyo-kültürel bütünleşmesini, kendi durumuna göre sağlar. Bu bütünleşmede, bazı ülkelerde "siyaset" bazılarındaki "din", bazılarındaki da "aile" eksen olmak özelliğini korumaktadır(15).

Prof. Dr. Sulhi Dönmezer'e göre Türk kültürünü din ve aile kurumları karakterize etmektedir(4).

Sosyo-kültürel bütünleşmenin bir faydası da, bölgelerarası kültür farklarını ortadan kaldırmasıdır(11).

İnsanlar, rahat, huzurlu ve mutlu yaşamak için sosyo-kültürel bütünleşmeyi korumaya elverişli mekanizmalar düşünmeye ve kullanmaya mecburdurlar. Ulusal alanda olduğu gibi, günümüzde uluslararası ilişkilerde de, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra bütün dünya milletleri arasında sosyo-kültürel bütünleşmeyi sağlayacak çalışmalara hız verilmiş, bu hususta gerekli kuruluşlar ve örgütler meydana getirilmiştir. BM, NATO, AET, AĞİK, İslam Konferansı ve Avrupa Parlamentosu gibi kuruluşları bu cümleden sayabiliriz. Bütün bu çaba ve faaliyetlerin amacı, insanların yüzyıllardır özlemine çektiği işbirliği, dayanışma, barış ve mutluluğu sağlamaktır(3).

Sosyo-kültürel bütünleşme ve çözülme konularındaki bu teorik açıklamalardan sonra, gelişmiş Güneydoğu Anadolu'daki bölücülük hareketlerine...

Türkiye'de Bölücülüğün Tarihsel Gelişimi (1):

Soruna, doğru teşhis konulabilmesi ve çözüm yollarının gösterilebilmesi için, olayların tarihsel seyri üzerinde kısaca durulması geretigini düşünmekteyiz.

Osmanlı Devleti'nin son iki asrından günümüze kadar, içeride ve dışarda, bölgede yaşayan halkın aynı bir ırk oldukları, ezildikleri ve horlandıkları propagandası yapılmaktadır.

Bu konudaki ilk ciddi ayaklanma, Süleymaniye bölgesinde İran'ın teşvikiyle başlatılmıştır. II. Abdülhalid'in Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya yaşayan müslüman halkı silahlandırmak amacıyla aşiretlere "Hamidiye Hafif Süvari Alaylar"ı kurdurması ve bunlara bazı imtiyazlar vermesi, aşiretlerin bağımsız hareket etmelerine yol açmıştır. Bütün bu gelişmelerden sonra 1806 yılından Cumhuriyetin ilanına kadar geçen sürede, bölgede 13 isyan meydana gelmiştir.

II. Meşrutiyet'in iianıyla birlikte 2 Ekim 1908 tarihinde İstanbul'da "Kürt Teavün ve Terakki Cemiyet"i kurularak ilk siyasi organizasyon oluşmuştur.

1920 yılında Sevr andlaşması ile Türkiye'yi bölüp parçalamak isteyen İtilaf Devletleri, Doğu Anadolu'da bir bağımsız Ermenistan, bu andlaşmanın yürürlüğe girmesinden bir yıl sonra da, yine aynı bölgede bir Kürt Devleti kurdurmak istemişlerdir. Aynı tarihte İngiliz Harciye Nazırı Avam Kamarasında verdiği bir demecte; Kürt, Arap, Ermeni, Rum ve yahudilerin Türk hakimiyetinden kurtarılacağını söylemiştir.

İtilaf Devletleri'nin yaptığı propaganlardan birisi de, bir Kürt-Milleti'nin var olduğunu ortaya atmasıdır. Bunun ardından İngilizlerin İstanbul'u işgal etmelerinden sonra, işgal kuvvetlerinden yardım gören birisi, merkezi İstanbul'da olan "Kürdistan Teali Cemiyeti" adıyla bir cemiyet kurdu. Yabancı pa-

rasıyla beslenen bu cemiyet, bütün Türkiye'de olduğu gibi bölge halkı tarafından şiddetle reddedildi ve İstiklal Savaşında bütün halk Türküyle Kürdüyle işgalci düşman kuvvetlerine karşı savaştı.

Lozan Andlaşmasının yürürlüğe girmesiyle kağıt üzerinde kalan bu düşünceler gerçekleşmemiştir. Ayrıca Lozan Andlaşmasıyla bölge halkı, diğer müslüman gruplar gibi azınlık olarak kabul edilmemiş ve devletin asli unsurlarından sayılmıştır.

Cumhuriyet'in ilanından sonra bölücü gruplar, dış güçlerin desteğiyle aşiret şeyhi ve ağaları devlet karşı ayaklandırmışlardır. 1924-1938 yılları arasında bu ayaklanmaların sayısı 25'i bulmuştur.

1937 yılından sonra bu sorunun ayaklanma ve silahlı direnişle çözülemeyeceğine inanan örgütler, konuyu uluslararası platforma çekerek kamuoyu oluşturmaya yöneldiler. Avrupa'da ve ABD'de bazı demekler kurarak etkin bir mücadeleye başladılar.

1938 yılında bu amaçla İstanbul'da "Dicle Talebe Yurdu" kuruldu. Maddi imkansızlık nedeniyle bu yurt kapanınca duran faaliyetler, 1950'de "Diyarbakır Talebe Yurdu"nun kurulmasıyla yeniden başladı. Adı geçen yurt yöneticileri devrin Başbakanına ve TBMM'ne davalarını açıklayan telgraflar çekmişlerdir. Bundan başka ABD'nin İstanbul'daki Başkonsolosluğu'na mektuplar yazarak, "Ortadoğuda kurulacak sağcı bir Kürt Devleti'nin Amerikan çıkarlarının en sadık bekçisi olacağını" vurgulayarak, amaçlarının gerçekleşmesi için destek istemişlerdir.

Buna paralel olarak bölücü örgütlerle organik bağı bulunan parti temsilcilerinin, 1993 yılı içinde, ABD'li yöneticilerden yardım istemek maksadıyla bu ülkeye gittikleri ve orada umduklarını bulamadıklarını, basında yer alan

haberlerden öğrenmiş bulunuyoruz.

1962-1963 yıllarına kadar belirli çevrelerce yürütülen bölücülük faaliyetleri, bu tarihten sonra aşırı salla işbirliğine yönelmiştir. Bu cümleden olarak 1961 yılında kurulan Türkiye İşçi Partisi (TİP)'nin 1967-1969 yılları arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde gösteriler düzenleyip, vatandaşlarımızın sorunlarını istismar ederek, bölge halkında aynı bir ırk oldukları bilincinin uyanmasında büyük rolü olmuştur.

1969'dan itibaren legal örgütler kurulduğunu görüyoruz. Bunlar "Devrimci Doğu Kültür Ocakları" ve "Devrimci Demokratik Kültür Derneği"dir. Bu demekler bölgedeki vatandaşları yanlarına çekebilmek için gösteriler düzenlemiş, kitap, broşür, el ilanları ve bildiriler yayınlamışlardır.

1975-76 yıllarında bağımsızlık konusunun işlenmeye başlanması, bölücülüğün ulaştığı boyutları göstermesi bakımından önemlidir.

Bu legal faaliyetlerle bağımsız bir devlet kurulmasının uzun zaman alacağını düşünen bölücü kişiler, mücadelenin kırsal alanda silahlı halk savaşıyla başlanacağını savunmuşlardır. Sonunda illegal örgütlenme düşüncesi benimsenmiştir. Bununla ilgili "Denge Kava, Tekoşin, Rizgari, Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi, Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi, Partiyeye Karkare Kürdistan (PKK), Kava, Kürdistan Ulusal Kurtuluş, Ala Rizgari gibi çok sayıda illegal örgütler kurulmuştur.

Bu örgütler arasında Partiyeye Karkare Kürdistan (PKK) faaliyetlerini artırmak için kendisini desteklemeyen vatandaşları, masum kadın ve çocukları, güvenli görevlilerini öldürmeye başlamıştır. Bunun sonucu yöre halkının bir kısmını, ister korku ile isterse rıza ile olsun, yanına çekebilmiştir.

12 Eylül 1980 tarihinden sonra yurtdışına kaçabilen örgüt men-

suplan, günümüze kadar sürdürdükleri faaliyetlerle Türkiye'de Kürt diye bir ırkın bulunduğunu ve bu ırkın bütün haklarının gaspedildiğini, dünya kamuoyu nezdinde ileri sürerek, ülkemize, başka ülkelerce siyasal baskı yapılmasını hedeflemektedirler. Bu amaçla 1993 yılı sonlarında Batı Avrupa ülkelerindeki temsilcilerimize baskınlar düzenlemişlerdir.

PKK'nın Ermeni örgütü Asala ile işbirliği içinde bulunduğu bilinmektedir. 7 Nisan 1980 tarihinde Asala ile PKK Lübnan'da gizli bir toplantı yaparak bazı açıklamalarda bulunmuşlardır. Yine 10 Kasım 1980'de Strazburg'daki Türk Başkonsolosluğu'nu birlikte bombaladıklarını açıklamışlardır. Bundan başka örgütün lideri Abdullah Öcalan'ın Ermeni asıllı olduğu iddiaları vardır.

PKK'nın Yunanistan'la da sıkı bir dayanışma içinde bulunduğu bir gerçektir. Yunanistan yöneticileri örgüte her türlü desteği verdiklerini açıkça söylemektedirler. DEP kongrelerine katılan Yunanistan Pan Hellenik Sosyalist Hareket Partisi (PASOK)'nin temsilcileri Kürt ayrımcılığını destekleyen ve Türk Devletini suçlayan konuşmalar yapmışlardır. DEP'in genel başkanlığına seçilen kişinin partisini PKK ile özdeş göstererek, sorunun PKK'sız çözülemeyeceğini açıklaması ve Türk düşmanlığını kendisine ilke edinen ve bunu hastalık haline getiren PASOK ile dayanışma içinde bulunması, aklı başında, sağlıklı düşünebilen ve insaf sahibi olan herkes için ibret verici olsa gerektir.

Sorunun Teşhisi ve Çözümü

Bu bölgedeki sorun, acaba bir Kürt sorunu mudur, yoksa dış güçlerin Türkiye'yi ekonomik yönden çökertmesi ve bazı iddialara göre, büyük Ermenistan hayaline hizmet midir?

Eğer sorun Kürt sorunu ise,

neden Kürt davası için Kürtler öldürülmektedir? Yine terör örgütü lideri Abdullah Öcalan yaptığı toplantılarda Kürtçe yerine Türkçe konuştuğu gibi, militanların eğitiminde de Türkçe'yi kullanmaktadır. Sonra Abdullah Öcalan, bağımsız bir Kürt Devleti'ni istemediğini ve hatta bunu engellemek için gerekirse asılmaya bile razı olabileceğini, söylemiştir. Bütün bunlar bir Kürt milleti yaratma ve bir Kürt Devleti kurma düşünceleriyle çelişmektedir.

Öldürülen teröristler arasında sünnetsiz kişilerin bulunması, işin içinde büyük çapta Ermeni parmağı olduğu, kuvvetlendirmektedir. Nitekim hükümet yetkilileri yaptıkları açıklamalarda, "öldürülen teröristler arasında yabancı uyrukluların bulunduğunu ve bunların boyunlarında haç taşıdıkları"ni ifade etmiştir.

Yine Genel Kurmay Başkanlığı'nın bir raporunda teröristlerin bir telsiz konuşmasında, "... Şu yerlerde kiliselerimiz vardı, bunların hepsi yıkılıp yok olmuş..." ifadelerini kullandıklarının tesbit edildiği belirtilmiştir. Bundan başka Abdullah Öcalan, Türk televizyon kanallarından birisinin muhabiri ile yaptığı mülakatta, Kürtleri aşağılayıcı ve küçük düşürücü sözler sarfetmiştir. Kurtarılmak istenen halk (!) bu şekilde horlanabilir mi?

Sorunun ortaya çıkıp bu boyutlara ulaşmasında tek faktör dış güçler midir? Bu soruya "evet" cevabını vermek, sosyal gerçeklere uygun düşmez. Çünkü sosyal olayların bir tek sebebi olamaz, bunların oluşmasında genellikle birden fazla faktörün rolü bulunur. Eğer devlet olarak bizim istismar edilecek bir sorunumuz varsa, bize düşman olan devletler bu bunalımın ağırlaşmasına destek olacaktırlar.

Olayların tarihsel seyri bölümünde kısaca üzerinde durulduğu gibi, Batılı ülkelerden bazıları, Türkiye'yi parçalamak için yapay bir

Kürt Devleti kurdurma çabası göstermişlerdir. Türkiye'de 1960-1980 arası sağ-sol kavgası kaçkurtılırken, 1980'den günümüze kadar, etnik çatışmalar körüklenmektedir. Gelecekte laik-müslüman çatışmasının yaratılması için, hazırlıklar şimdiden yapılmaktadır. Bunlar bitince, daha başka senaryolar yazılıp sahneye konulacaktır. Türkiye'nin güçlenmesini ve huzur içinde olmasını istemeyen ülkeler, bu uğurda ellerinden geleni yapacaklardır. Bize düşen görev, uyanık olup bu oyunlara girmemektir.

Kanaatimize göre, bu sorunun ortaya çıkmasında birden fazla sayıda faktör etkili olmuştur. Bunlar bölgenin geri kalmışlığı, bir zamanlar vatandaşın ana dilini korumasının yasaklanması, cumhuriyet dönemi boyunca bölgeye gönderilen yöneticilerin "militan laiklik" anlayışını benimseyip, vatandaşın inançlarına saygılı olmamaları vb. devletle halkın arasının açılmasında rol oynamış olabilir. Son yıllarda, bölgede, halka "müslüman kardeşlerimiz" başlığını taşıyan bildiriler dağıtılmış olması, bu konuda geçmişte bir takım yanlışlıklar yapıldığının kanıtı olsa gerektir.

Ayrıca bölgenin siyasal iktidarlarca, devlet memurları için sürgün yeri olarak kullanılmasının rolünü de gözardı etmemek gerekir. Bölgeye sürülen görevli, içinde bulunduğu psikolojik durumun etkisiyle vatandaşa kötü davranacak, sonuç doğal olarak o kişilere değil, devlete fatura edilecektir. Bütün bunlara dış tahriklerde eklenince, olaylar gelişip bugünkü boyutlara ulaşmıştır.

Yeryüzünde tek bir soy ve etnik gruptan meydana gelen hemen hiçbir millet yoktur. Milletlerin çoğu çeşitli soy ve etnik grupların bir kültür etrafında birleşip bütünleşmesinden oluşur. Bu nedenle istenildiği takdirde her millet, çok sayıda etnik gruba bölünüp par-

çalanabilir. Ancak, ekonomisi güçlü ve akılcı kültür politikası uygulayan toplumlarda bu sorun ortaya çıkmazken, ekonomisi zayıf ve kültürel bütünleşmeyi gerçekleştirememiş ülkelerde, bölünme ve parçalanma istekleri gündeme gelmektedir.

Örneğin ABD çok çeşitli soy ve etnik gruplardan meydana geldiği halde, toplum birleşip bütünleşmiştir. ABD bütünleşmede kültür-egitim, din ve ekonomik faktörlerini kullanmaktadır. Okul heterojenlikten homojenliğe geçişi sağlayan kurumdur. Ortak dil, ortak alışkanlıklar, hoşgörüler, ortak siyasal ve ulusal inanç yaratmaktadır. Okullar birçok farklı grup ve etnik kökenlerden gelen insanları, Amerikalıların deyimiyle, bir potada eritip, onları Amerikanlaştırmaktadır (14).

Amerikalılar'ın dini de toplumsal bütünleşmede bir etken olarak kullandıklarını, yukarıda belirtmiştik. ABD'de çok sayıda İlahiyat Fakültesi bulunmaktadır. Bayrak törenleri, yemin törenleri ve mezuniyet törenleri dinseldir (13). Törenlerde Amerikanlaştırmak esastır.

Şurası dikkat çekicidir ki, ABD uyguladığı tutarlı ve bilime dayalı kültür ve eğitim politikaları ile çeşitli soy, etnik köken ve hatta milletlerden gelen insanları Amerikanlaştırırken, biz, yüzyıllarca beraber yaşadığımız insanlarımızdan bazıları devlete bağlayamadığımız gibi, onların yabancılaşarak bizden uzaklaşmalarını engellemeyememiştir.

Eğer Kürt dediğimiz bu insanlar, kendilerinin bizden bazı yönlerden farklı olduklarına inanıyorlarsa, o zaman bizi birarada tutacak başka faktörler aranmalıdır. Bunlardan en başka gelenin din, olması gerektiğini kabul ediyoruz. Çünkü terör örgütünün, mensuplarına dini yasaklamış olması ve üyelerinin dini inançlarının gereği olan ibadet etmelerini en-

gellemesi, bütünleşmede dinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nde din, çeşitli soy ve milletlerden gelen insanları birleştirmiş ve bütünleştirmiştir. Aynı dinden olanları, aynı millettten kabul ederek kucaklamıştır. Bu nedenle Kürtler ve diğer müslüman gruplar, Selçuklu ve Osmanlılar'da devlete bağlı, birinci sınıf vatandaş olarak yaşamışlardır, fakat ayrımcılık olayları, imparatorluğun zayıfladığı son iki yüzyıl ile Cumhuriyet dönemlerinde başgöstermiştir (7).

Aslında Cumhuriyet idaresi de, bu konuda, Osmanlı Devleti'nden farklı bir politika takip etmemiştir. Bernard Lewis "Modern Türkiye'nin Doğuşu" adlı kitabında yazdığına göre, "Cumhuriyet yönetimi Türk soyundan olmayan Arnavut, Gürcü, Kürt, Boşnak ve Arapları müslüman oldukları için devletin asli unsurları kabul ederken, hristiyan Türkleri azınlık saymıştır (12). Bu, Cumhuriyet döneminde de Osmanlı geleneğinin devam ettirildiğini göstermektedir.

Türklerle Kürtleri birleştiren unsurlardan birisi de, dinden başka diğer kültür unsurlarıdır. Örneğin iki grubun örf, adet ve geleneklerinde büyük benzerlikler vardır. Hatta davranış şekilleri de birbirine çok benzer. Davranışları da, bir toplumun kültüründen sayıldığını, sosyo-kültürel bütünleşme ve çözülme bölümünde, söz konusu etmiştik. Kerküklü bir doktorun bu gözlemleri çok ilginçtir. Bu doktor, "kendisine muayene olmaya gelen kişileri, eğer konuşmazlarsa, Türk mü, Kürt mü olduklarını seçemediğini" söylemektedir. Çünkü, bu iki insan grubunun oturması, duruşu, tavı, jest ve mimikleri birbirine çok benzerdir. Araplar ise Türk ve Kürtlerden bütünü farklıdır, onları seçmek kolaydır.

Bazılarına göre, bölge kalkınırsa ve onlara kültürel haklar verilirse sorun çözülecektir. Bu biraz şüp-

helidir. Çünkü İspanya'nın Bask bölgesi, ülkenin ekonomik yönden en kalkınmış yöresidir. Ayrıca İspanya, bu bölgede yaşayan insanlara, her türlü kültürel haklarını vermiş ve hatta yönetim olarak özerkleştirmiş ve fakat terör bitmemiştir (17).

Yine bazı kişiler "Türk" sözcüğü bazı etnik grupları rahatsız ettiğini ileri sürmektedirler. Bunun doğru olmadığını düşünmekteyiz. Çünkü "Türk" sözcüğü belli bir soya verilen ad olmayıp, Anadolu'da yaşayan bütün halkı, bütün toplumu ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Bunun gibi, ABD'de de soyu, etnik kökeni ve hatta milliyeti ne olursa olsun, orada yaşayan halkın bütününe Amerikan denilmektedir.

Sonuç

Öne sürüldüğü gibi, devlet ırkçılık yapmamıştır. Çünkü sadece Kürt vatandaşlarımız değil, ötek: etnik kökenlerden gelen insanları da Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Genel Kurmay Başkanlığı, Bakanlık, Genel Müdürlük gibi devletin en üst kademelerine kadar yükseltilmektedir. Kaldı ki, bu yeni bir şey de değildir. Osmanlılar'dan günümüze kadar uygulama, hep bu yönde olmuştur.

Durum bu iken, dünyanın bütünleşmeye doğru gittiği günümüzde, etnik kökenin farklı olduğu teziyle, Türkiye'nin bölünerek küçük bir devletin ortaya çıkmasında Kürt halkının bir çıkarı olacak mıdır? Kürt asıllı vatandaşlarımızın bu konu üzerinde çok dikkatle düşünmeleri gerekir. Bölünme ve ayrılma düşüncelerinin körüklenmesi, ülke içindeki bazı kişi ve grupların kısa vadeli çıkarlarına uygun gelebilir. Bu sayede bazı kişiler milletvekili olup, ön plana çıkabilirler ve bazıları dış güçlerden maddi çıkarlar sağlayabilirler, fakat kaynakları olmayan zayıf ve güçsüz bir Kürt Devleti, bu halkın hiçbir şekilde menfaatine olmayacaktır. Ayrıca

bunu sahla bekleyen bölge ülkelerine, bu devletin yenilip yutulması olasılığı kuvvetlidir.

Günümüzde savaşlar, milletlere pahaiza mal olmaktadır. Oysa gerilla yöntemleriyle düşmanın za-yıflatıp çökertilmesi, daha ucuz ve masrafsız olmaktadır. İşte bu sebeple, bölücülük faaliyetlerinin arkasında büyük ölçüde dış desteğin bulunduğundan hiçbir şüphe yoktur. Çünkü teröristlerin kullandığı silahların sadece halktan toplanan ve uyuşturucu ticareti ile kazanılan paralarla sağlanması mümkün değildir. Bazı devletler teröre mali ve lojistik destek sağlamaktadırlar.

Son günlerde, terörün dış bağlantılarının kesilmesi yönünde, hükümetin dış ülkelerde yürüttüğü diplomatik faaliyetleri doğru ve yerinde bulmakla birlikte, bunların yeterli olmadığını ve bu konuda yapılması gereken daha pek çok şeyin bulunduğunu düşünmekteyiz.

Türk milletinin, tarih boyunca birçok devletler kurmuş ve dolayısıyla çeşitli topluluklarla birçok ilişkileri olmuştur. Bugün TC hiçbir devlete karşı düşmanca bir tavır içinde olmadığı gibi, bütün devletlerle dostça ilişkiler kurmak istemektedir. Buna rağmen, tarihi yargılamak isteyen bazı komşularımızla, Türkiye'nin ekonomik gelişmesini çıkarlarına uygun bulmayan Batılı bazı ülkeler, Türkiye'nin aleyhine olabilecek bütün faaliyetleri desteklemektedirler. Onun için devlet yetkililerimiz, psikolojik harbin taktiklerine karşı akla gelebilecek her türlü tedbiri almalıdırlar.

Sorunun çözülmesinden başka ülkelerin deneyimlerinden faydalanılabilir, ancak her ülkenin koşulları ve bölücülük olaylarının niteliği farklı olabilir. Bu nedenle problemin çözümünde bu noktanın göz önünde bulundurulması gerekir.

Bu konudaki önerilerimizi şöyle sıralayabiliriz:

1. Bölge halkının ana dilini konuşmasına hiçbir sınırlama

getirilmemelidir, ancak ortak dil, eğitim dili Türkçe olmalıdır. Eğer "kültürel haklar" adı altında yapay bir dil yaratılmaya çalışılırsa bu, sonuçta Türkiye'yi bölünmeye götürebilir.

2. Bölgeye gönderilecek yöneticiler, oraya gitmeye gönüllü olmalı, özel olarak seçilmeli ve belirli bir eğitime tabi tutulmalıdır. Bunlar bölge halkının başta dili olmak üzere bütün örf ve adetlerine saygılı olmalı, onları sevmeli ve devletle halkın kucaklaşmasını sağlamalıdır.
3. Devlet, bölge halkının can güvenliğini sağlamak için elinden gelen bütün tedbirleri almalı, vatandaşı teröristlerin insafına bırakmamalıdır.
4. Gerek bölge halkının Türkiye ile bütünleşmesini sağlamak ve gerekse yeni yetişen nesillerin, kadın ve çocuklara kadar masum insanları öldürmelerini önleyebilmek için manevi değerleri ve dini inançları kuvvetlendirici eğitim programları hazırlanarak uygulamaya konulmalıdır.
5. Terörün dış bağlantılarının kesilmesi ile ilgili teşebbüsler devam ettirilmeli ve bu konuda devletin elinde bulunan bütün imkanlar kullanılmalıdır.
6. Terörist yetiştirmesine ortam hazırlayan işsizliğin önlenmesi için, gereken bütün ekonomik tedbirler alınmalıdır. Bunun için, devlet yatırımları ile birlikte özel teşebbüsün bölgeye yatırım yapması özendirilmelidir.

Kaynaklar

- 1- Abercrombie, Nicholas. Hill, Stephan. Dictionary of Sociology. First Published, England, Penguin Books Ltd., Harmondsworth Middlesex, 1984.

- 2 Arslanoğlu, İbrahim. Türk Toplumunun Sosyal ve Kültürel Bütünleşmesi, (Yayınlanma doktora tezi), Konya, S.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.
- 3 Çobanoğlu, Rahmi. "Sosyo-kültürel Bütünleşmede Eğitimin Rolü ve Önemi", Batı Eğitimi Kurumu Dergisi, 2 (11), 2.74.
- 4 Dönmezler, Sulhi. Sosyoloji, İ.T.T.A.A. Nihad Sayar Vakfı yayını, 1978.
- 5 Eren, A. Cevat. "Milli Bir Güç Olarak Türk Kültür Sosyolojisi Üzerine Bir İnceleme", İ.Ü.Ed.Fak., Tarih Ens. Dergisi (718), 76-77.
- 6 George, A., Theodorson, Achilles, G. Theodorson. A modern Dictionary Of Sociology, New York, Barnes Noble Books, 1979.
- 7 Kaplan, Mehmet. "Ortak Kültür ve Bütünleşme", Türk Ed.Derg. 3 (28), 4.76.; "Türk-Osmanlı Kültür Mirası", Batı Eğ.Kur.Der., 4(44), 11.76; "Türkiye'nin Tarihi ve Halihazırda Üziren Düşünceler", Töre Dergisi, (109).
- 8 Karal, E.Ziya. Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, İstanbul, M.E.B. Yayını, 1971.
- 9 Keskingören, Ertuğrul. "Din Kavramının emikliğe Etkisi", Yeni Forum Dergisi, Cilt 14, sayı 289.
- 10 Kılıç, Altınur. "Kürt Sorunu Değil, Türkiye'nin Birliği Bütünlüğü Sorunu", Tercüman Gazetesi, 16.3.87.
- 11 Kurtkan, Amiran. Genel Sosyoloji, İstanbul, İ.Ü.İkt.Fak. Yayını, 1976; "Sosyal Entegrasyon", Prof. Refii Şükrü Suvalıya Armağan, İstanbul 1970.
- 12 Lewis, Bernard. Modern Türkiye'nin Doğuşu, Çev. Metin Kıratlı, Ankara, T.T.K. Yayını, 1984.
- 13 Tanyu, Hikmet. "Amerika'da Din ve Dini Eğitim", Türk Yurdu, 59-60.
- 14 Tezcan, Mahmut. Eğitim Sosyolojisinde Giriş, Ankara, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını, 1982.
- 15 Topçuoğlu, Hamide. Genel Sosyoloji (Ders Notları), Ankara, 1971.
- 16 Türinay, Necmettin. "Bütünlüğünü Yitiren Toplum", Hisar Dergisi, 17(166), 10.77.
- 17 Yılmaz AYTEKİN. "Sosyal Bütünleşme, Ayrımcılık ve Türkiye'de Etnik Sorun", Yeni Forum dergisi, Cilt: 14, Sayı: 294.
- 18 YÖK. Türkiye'de Anarşi ve Terörün sebepleri ve Hedefleri, Ankara, YÖK Yayınları, 1985.
- 19 ..... "Kültür-Eğitim Milli bütünlük Sorunları", Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, 13(73), 10.73.